

"EDINOST"
 izhaja po trikrat na toden v šestih izdanjih ob **torkih, četrtekih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — **Obojno izdanje stane:**
 za jedan mesec f. — 90, izven Avstrije f. 1.40
 za tri meseca . . . 2.60 . . .
 za pol leta . . . 5. 8.—
 za vse leto . . . 10. 16.—
 Na naročbo brat pritožene naročnice se ne jemijo exz.

Ponamčre številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 20 nvt., v Gorici po 22 nvt. Bobotino vederno izdanje v Trstu 20 nvt., v Gorici 24 nvt.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"Edinost je moe!"

Izredni občni zbor političnega društva "Edinost".

II.

Gosp. poslanec vitez Nabergoj je spregovoril blizu tako:

Slavni občni zbor! Želel sem spregovoriti nekoliko obširnejše o tukajnjih razmerah in o našem političkem položaju, toda to bi storil le tedaj, ako bi videl sbrano večje število volilcev iz okolice. Ponavljam torej, da mi je fal, da tega danes storiti ne morem. Mislim pa, da bi bilo umestno, ako bi se sklicali volilci kje v okolici, menda v I. okraju, kjer bodo sedaj v kratkem volilev in to priliko bi uporabil tudi jaz, da obširnejše spregovorim o tem, o čemer sem se namenil govoriti že danes. Kakor rečeno, bilo bi kako dobro, ako bi se sklicali volilci I. volilnega okraja v okolici, da se jih pouči in pregorovi, da si volijo takega moža svojim zastopnikom, kakoršnega so imeli došlej, zastopnika, ki je neustredno, odločno zastavljal svoje sile v korist svojih volilcev in v prid svojega volilnega okraja. A res teško bodo dobiti enakega zastopnika, kakoršen je bil doseganjem; zato naj bi si izbrali moža, ki bi se ravnal po vlagodu svojega prednika, ga posnemal in sploh postopal v istem pravcu. — Omenjeni shod bi mogli uporabiti tudi razni gospoda poslanici, da bi obširnejše govorili, in kakor rečeno, to priliko bi uporabil tudi jaz. To so torej moje misli, katere sem izstrelil na blagovljen preudarek. (Prizrjevanje).

Gledé našega delovanja v mestnem in deželnem zboru pa znate, v kakó težkem položaju smo mi slovenski poslanci. Slovenski poslanci so hodili od nekdaj pravo trnjevo pot, poslednji čas pa se je ta položaj zgorial tako, da na tak način ne more in ne sme iti dalje. Prišli smo že tako daleč, da, ako se jeden ali drugi slovenski poslanci le prijavi k besedi, že prične ropot in krčanje, predno je že spregovoril. Naši predlogi in naj bodo že tako utemeljeni in opravideni, se ne uvažujejo, in vso naše pritožbe so le bob ob steno. Ako bi se to ponavljalo, potem moramo nastopiti drugo pot, da s postavnimi sredstvi dosegemo to, kar se nam sedaj zanikuje. — Na tem žalostnem našem položaju pa so vsaj deloma krivi okoličanski volilci sami. Ako bi oni postopali možato in nevstršeno, bi so naši odnosaži obrnili mnogo na bolje. A tu manjka prave zavednosti, možnosti. Dogodi se, — kar sem čul posebno — da, ako govorji jeden takih volilcev s katerim članom takozvane liberalne stranke, potem pravi: „Saj to, kar govorijo naši poslanci, to so le nazori poslancev samih; mi ne mislimo tako!“ — in ljudje to verujejo. Mogoče, da je ta kritika ojstra, pravida je pa vendar.

Slovenski poslanci bodo morali torej postopati strojje, kajti znano je, da mesto le zahteva od okolice, a ne da ji ne ničesar.

PODLISTEK.

140

Kmetski upor.

Sgedovinska povest žestajnjega roka.

— Spisal Avgust Šenoc. Preložil L. P. Planinski. — Naprej! veleva Alapić in naprej stopa vojska, rasprostirajo se dalje in dalje, preteč, da vjame Alapića v klešče. Sprednje straže ustrelj. Izra drovja poganjajo kmetje konjike. Z leve za toplicami dirja gospod Arbanas čez drn in stra v Turopoljci, da zajame Vagiča z jedne strani. Veselo dirajo višnjevi plemiči naprej, toda v pogubo. Izra snežnega obkopa vnuje se nanje smrtni gr. in konjiki se umaknejo k glavni vojski. Močneje naskoči Plovđin, banski huzarji se zapodé kot strele v levo kmetsko krijo, toda krdelo kmetskih konjikov jih prestrije. Divje udari četa ob četo, ali za malo potoloko banovci, sekajoč vse križem, kmetske konjike, vse po-

To je razvidno tudi iz letosnjega proračuna. Za izredne stroške je proračunash 104.900 gld., a v tem ni niti jeden vinardék za najnujnejše potrebe v okolici, kakor vodnjake itd. V tem pa boda zoper primanjkljaj gld. 45.880 gld., katerega je treba pokriti na koji način. Učitninski davek je tudi narastel tako straeno, da ga ljudje komaj smagujo. Veled tega sem storil že potrebnih korakov na Dunaju na višjem mestu, da se pride v okom daljnjem povisjanju. Prejšnja leta imelo je mesto okolo 900 tisoč gld. dohodkov na učitninskem davku, sedaj je narastel ta davek na povprečno 1 milijon 200.000 gld. in kljub temu narastku za okroglih 300 tisoč gld., pojavlja se vendar vsako leto primanjkljaj.

Kakor sem že omenil, je v letosnjem proračunu zoper primanjkljaj 45.880 gld. in treba je najti zoper nova sredstva, da se pokrije.

Kar sem tu omenil na kratko, nadostuje da pokažem, da niso pravidi in prijazni proti nam ne le v narodnem, ampak tudi v materialnem pogledu, ker od nas vedno le zahtevajo, da jo nam pa ne ničesar, niti vinarja. Kakor postopajo v okolici, o tem smo imeli lani dokaz, ko so bili zdravniki v okolici uveli neko takso, popoloma na svojo roko in samovlastno takso, ki ni utemeljena v nobenem zakonu. Tako, ko smo to doznali, protestovali smo in šli smo s posebno deputacijo k županu; on je sicer odgovoril, da ukrene potrebne korake, da se odstranijo nedostatki, a konečni vapek je pokazal, da „mi baje nismo imeli prav“, in to nesakonito takso pobirajo še dandanes. Tako postopanje, kakorčno rabi mesto proti okolici sploh, bilo bi mogoče svojedasno pod Turki, a sedaj tudi Turki ne bi gospodarili tako, ampak menda jedino le Zulu-Kafri. Zato bi se moralno odstraniti nezaslušano postopanje teh ljudij proti okolici.

Isto „pričazno“ postopanje proti okolici so pokazali, ko so predlagali novi šolski zakon. Ta šolski zakon, katerega je bil predlagal deželni zbor, je tak, da bi si moral mislit vsak razsoden človek, da istega ne more potrditi nepristranska vlada, kajti ta zakon je slovenskemu življu tržaškemu zelo nevaren. Pred nekaterimi leti pa je bil vsprejet šolski zakon, kateri pa ni bil Slovencev naravnost nasproten in vsaj nekaj prijazen, a isti ni dobil vladnega potrdila. Jaz sem sicer že ugovarjal proti novemu šolskemu zakonu na kompetentnem mestu, dali so mi tudi nadeje, da se bodo uvažali moji argumenti, toda stvar se tako zavlačuje, da se prav bojim, da vlada potrdita krivični zakon. Povdarjam, da ne znam še nič pozitivnega o stvari, ampak ponavljam, da se le bojim, da se utegne zgoditi kaj takega. — — —

S tem sem torej opisal na kratko, kakó stoe stvari v našem mestnem svetu. Obža-

padajo mrtvi v sneg. Silnje ropota boben, pogostejo zapoje trobenta. Puške pokajo. Vagič se umika čimdalje bolj, kakor bi bežal proti zagibu doline. Hura! Za njim Plovđin. Že se stiska Vadičeva četa proti zagibu doline. Huzarji so bližu, ali kakor bi trenil, obrne se kmetska četa in vsuje iz pušek ogenj v huzarje, a s strmega griča udarja Pozebec iz dveh lombard z debelimi zrni v krdelo banovec. Ali Plovđin se ne zmeni, huzarji padajo kot snopje, toda sekajo in pritiščajo naprej, a pred vsemi zapovednik. Naprej, junaki! Udrite po kmetskih psib! veleva poveljnik in hoče mahniti po Vagiču, toda novi prask kmetskih pušč podere vrste in zrno prebijajo junaku Plovđinu prsa, da izdihne pod kopiti lastnih čet. Radostno vzkliknjo kmetje, videč, da je huzarski poveljnik pal, konjiki pa se hitro umaknejo,

Alapić, dirajoč na konji sredi gostih čet

lujem, da sedaj položaj ni boljši, toda našejam se, da se položaj popravi. Mi okoličanski zastopniki ne sovražimo nikogar, naše srce ne pozna sovražta proti drugim narodnostim. Sovražiti ne moremo in ne smemo nikogar že se stališča naše katoličke vere; v naših srčih želimo, da se godi dobro vsem, to je jedina naša želja. Ni pa naša krvnja, ako se ne moremo spriznati z onimi, ki nam ne dovolijo in ne dajo niti tega, kar nam gre po božjih in človeških zakonih. Da pa se s takimi ljudmi ne moremo prav spriznati, to leži že v človeški naravi sami. Ako mi n. pr. danes kdo zasoli zaužanico, odpustim mu še; ako me udari v drugič, odpustim mu tudi še; ako me pa v tretjič udari, potem si moram vendar mislit: ta človek pa ni moj prijatelj. (Veselost) — Kako pa se spreobrnje sedanji položaj in posledice sedanjih odnosažev in kako budem postopali mi in kako se ravnali naši nasprotniki, to pa je zavisno — od okoličanov samih.

(Dalje prih.)

Političke vesti.

Delegacije. Proračunski odsak avstrijske delegacije je pričel včeraj razpravljati o proračunu ministerstva za vnanje stvari. Po ročevalc Dumba je naprosil ministra za vnanje stvari, grofa Kalnokyja, da poda svoj ekspozit, naglašajoč zajedno strastne boje v Srbiji in Bolgariji. Mladočenski delegat dr. Pacák je zahteval, da se zavrže proračun ter je utemeljil svoj predlog s tem, da je politika trojne zveze Čehov nepriznana in da je tudi grof Kalnoky sokriv na sedanjem položenju na Češkem, postreñem po izjemnem stanju. Grof Kalnoky je pojašnjeval odnosažev na balkanskem polutoku ter trgovinsko-političke odnosažje sploh. Konečno je zatrdiril, da stremljenje države meri na to, da se utri notranji in vnanji mir. Po kratki razpravi vprejel je odsak proračun ministerstva za vnanje stvari in zajedno izreklo svoje zaupanje ministru Kalnokyju z vsemi glasovi proti glasu delegata Pacáka. Potem je poročal delegat Russ o vojni mornarici, na kar sta se vprejela ordinarij in ekstra ordinarij soglasno in brez razprave.

Minister grof Kalnoky je predložil svoj ekspozit, v katerem pravi, da se je trojna zveza vkorjenila v zavest prebivalstva monarhije. Avstro-Ogerska nima nikakega povača, da bi se odpovedala koristim sedanjih zvez, katerih dobrodejne posledice za občni mir pripoznava tudi Evropa. Tudi oni, ki so s početka dvomili na trojni zvez, pripoznavajo sedaj čiste namene vladarjev zvezanih držav. To je razvidno iz prav prijateljskih odnosažev tudi onih držav, ki stojijo izven trozvez, kakor na pr. Francoske, kjer sta voda in prebivalstvo najprijaznejše in najuljudnejše vprejela našo cesarsko dvojico.

pehot, zardi od gneva. Oko mu plamoti, ustnice drhté. Iztrgavši bansko zastavo zastavnik, zamahne mečem in zakliče:

— Naprej! Udarite! Sramota! Vi da ste junaki, pa se bojite teh torbarjev, teh nesramnih požigalcev, ki so zavrgli plug, da plenijo. Naprej, kopljeniki! Naprej, Uskok! Nad ozko dolino se razlivla solnce, nadaleč blišči sneg, a dnevna svitloba odseva z svetlega orožja tisočeroglavega pisanega roja, kateri se v ti kotlini gnete, stiska, preriva, kolje na živiljenje in smrt. Kot burja se pridevajo spuščenih sulic zeleni zrinjski konjiki in medejo izpred sebe kmetske trope, ali izza vsake jame, izza vsakega grma, izza vsakega drevesa zagrmi pušča za puško in zruši po jednega konjika. Uskok pradorejo v dolino. Plači se jim rudeč kot divji mak. Vodi jih Strahinić. Ali z bližnjih gričev zagrmi top za topom, kroglice leté v krdelo, katero se kot bi

Oglas se računa po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsegava vsebino vratca. Poslana osmrtnica in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbah.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovan, ker nefrankovanata se ne sprejemajo. Rokopisi se ne tražajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravitelj ulica Caserma 13. Odprte reklamacije so proste poštne.

"Edinost je moe!"

Naše razmere do Rusije so povsem prijateljske. Vladarja običaj imata iste cilje; oba si prizadevata za blagostanje in mir svojih držav. Dogodek po malih doželjah moremo motiti mirnejnjem očnom, ker so le lokalne naravi. Odnosaji do Srbije so sedaj ugodnejši, nego so bili pred jednim letom in pol. Mladi kralj izjavlja ob vsaki priliki željo po prijateljskih odnosažjih. Gledo Bolgarijo je sicer občavati, da se je pretrgalo stabilno stanje, toda Avstro-Ogerska se tu ne sme utikati in ne smi že v naprej nepriznano vrediti o nasledniku Stambulova. Sedanji vladar može na Bolgarskem so dobrati patriotijo in skušeni politiki, katerim treba le to, da pridejo do trdnosti. Dobrohotnosti Avstro-Ogerske do Bolgarije in vseh balkanskih narodov ne morejo spremeniti notranje krize, aka poslednje ne značijo preobrata v politiki. Nadejati se je, da se Bolgarska pomiri po volitvah, vendar ni pričakovati, da bi se bistveno spremnila tamošnja politika. Zelo prijazni odnosažji do Romunske izkazali so se trdne; dotična vspodbujanja kralja in vlaže v ta način pridobivajo si bolj in bolj priznanje v Romunski. Kralj in vlaže bosta vedela brzati izvestno agitacijsko gibanje. Prebjajoč na vprašanja delegata Pacáka zagotovlja minister, da je tudi danes že želja Avstro-Ogerske, da so balkanski narodi samostojno razvijajo na podlagi berolinske pogodbe in da se nikak pusti vpliv ne vtiča v notranje zadeve istih. Avstro-Ogerska ni nikdar niti misila na kakov vojni dogovor z Srbijo. Povoda ni nikakega, da bi se bavili z vprašanjem spremembe državnopravnega odnosažja Bosne do naše države. Tudi Čehi so deležni blagoslova miru trozvez, kakor drugi narodi v monarhiji. Jaz ne vem sicer — pravi minister —, ali Mladočenski doma propovedujejo notranji mir, zagotavljajo pa, da sem se svoje strani storil vso mogoče v pospeševanje miru na vse strani. Vsak do ve, kako je našemu cesarju na sreču notranji mir. (Živahnina dolgotrajna pohvala.) Po teh izjavah se je zaključila generalna razprava in se je vspredjel — kakor smo že rekli gori — z vsemi glasovi proti glazu Pacáka predlog delegata Dumbe, da se vzamejo na znanje izjave ministrove in da so istemu izreče popolno zaupanje.

Cesar na Ogerskem. Cesar je dosegel včeraj v mesto Balassa-Gyarmat. Vožnja po vsem Neogradskem komitatu bila je slična slovesnemu sprevodu. Ob 5. uri popoldne je vspredjel cesar deputacije. Primas Vasari — na čelu rimsko-katoličke duhovščine — je proslavil cesarja kot vladarja miru. Med drugim je reklo: „V duševnem boju, kojega smo izvojevali nedavno, branili smo pravico naše cerkve ne le v zmislu naše vere, ampak tudi po našem trdnem prepričanju, v interesu domovine in prestola. Če-

trenil razkropi, ali za hip zopet zdržati. Dospo do lesene kolibe kraj pota. Trikrat jo naskoči, trikrat se umakne, a četrto uderi vanjo in podvajajo vse kmete. Bolj polagoma in v gostih vrstah korakajo haramije s povešenimi puškami. Modri Turopoljci se rinejo kraj njih na konjih. Ob zagibu ceste kraj gozdčica prestrijejo plemiče kmetski konjiki, sablje se zakrečijo navskriž kot ognjene kače, a buzdovani padajo kot grom ob trdo šečite. V gozdčici kledi za vsakim drevesom kmet, meri, ruši, ruši in meri, konji se vspredjajo, konjiki padajo. Po dolini kipi valovito morje glav, nad glavami se bliska orožje kot srebrna pena nad valovi. Sedaj je vse banska vojska v dolini. Alapić vpije, Alapić goni. Naprej! Naprej! Banovec dospo do polovice klanca, podeč pred seboj Vagičeve konjike. Že so blizu Stobice.

(Dalje prih.)

